

B: Cizinci sečtení

V rámci Sčítání lidu, domů a bytů bylo k 1. 3. 2001 na území České republiky sečteno 127 212 cizinců. Jako cizinci zde byly vymezeny osoby s výhradně jiným než českým státním občanstvím (celkem 124 608 osob), dále osoby bez státního občanství (2 544 osob) a rovněž osoby s dvojím občanstvím, z nichž žádné nebylo státním občanstvím České republiky (celkem 60 osob).

3. Základní demografické údaje

3.1. Počty sečtených cizinců podle typu pobytu

Jak již bylo uvedeno výše, v rámci Sčítání lidu, domů a bytů v roce 2001 bylo sečteno celkem 127 212 cizinců. Jaká je skladba sečtených cizinců z hlediska jejich typu pobytu?

Sečteno bylo 57 558 osob s trvalým pobytem (tj. 45% všech sečtených cizinců), přičemž u 22% z nich byl pobyt označen jakožto „trvalý - dočasně nepřítomný“. U zbylých 69 654 osob (55% sečtených cizinců) byl pobyt označen jako „dlouhodobý“, u 10% z nich pak jako „dlouhodobý - dočasně nepřítomný“.

Z porovnávání počtů evidovaných a sečtených cizinců je zřejmé, že sečteny byly především osoby s trvalým pobytem, orientačně něco přes 80% osob; osob s vízem nad 90 dnů bylo sečteno radikálně méně, necelá polovina. Z jakých důvodů mohou být údaje ze sčítání takto podhodnocené, případně jinak zkreslené?

1. Problém určité disproporce mezi sečtenými a evidovanými cizinci tkví v jisté časové nesouladnosti. Sčítání bylo provedeno k 1. 3. 2001, údaje poskytované Cizineckou a pohraniční policií ČR máme k dispozici k 31. 12. 2000. Tento nesoulad se projevuje především u osob s vízem nad 90 dnů, ne všechny osoby s tímto typem pobytu evidované Cizineckou a pohraniční policií měly víza s dobou platnosti přesahující hranici 1. března 2001. (Tato skutečnost se pravděpodobně projevila v počtech osob se státním občanstvím Slovenské republiky, které na území České republiky v porovnání s jinými cizinci více cirkulují, resp. jejich kvantita je vyvažována kratší dobou pobytu.)
2. U osob, jež v České republice pobývají na základě víza nad 90 dnů, lze taktéž předpokládat nižší ochotu poskytovat osobní údaje než u osob s trvalým pobytem, které na území pobývají po delší časové období, svou přítomnost zde vnímají s určitou samozřejmostí a k poskytování osobních dat nepřístupují s takovou nedůvěrou. Vliv měla jistě i jazyková bariéra, která je vyšší právě u osob, jež zde pobývají kratší dobu.
3. Další příčinou jistých rozdílů, které však nemusí mít nutně za následek podhodnocení počtů sečtených cizinců, je odlišný způsob nabývání dat o cizincích. Údaje poskytnuté Cizineckou policií jsou odvislé od ochoty cizinců legalizovat svůj zdejší pobyt nahlášením se na jednotlivých odděleních Cizinecké policie. Na rozdíl od evidence, sčítací tiskopisy žádným způsobem pobyt osob nelegalizují, ve svém výsledku jsou založeny na ochotě osoby poskytnout osobní údaje. Navíc skutečnost, že jde o osobu s jiným než českým státním občanstvím, zjistíme na základě vyplnění údaje o státním občanství příslušnou osobou ve sčítacím listu. Výsledkem je, že 2 544 osob neudalo žádné státní občanství a je rovněž možné, že osoby s dvojím občanstvím nepostupovaly podle pokynů a zvolily pouze jedno ze státních občanství, jež nabyly. Největší zkreslení bychom pak mohli předpokládat u hodnot dvojího státního občanství, konkrétně českého a slovenského, kde některé osoby mohly zaškrtnout pouze státní občanství Slovenské republiky a nikoli již státní občanství České republiky, následkem čehož by pak tyto osoby byly nesprávně zahrnuty mezi cizince.

4. Počty občanů Slovenska mohou být podhodnoceny také z důvodu, že řada z nich je sice v evidenci Cizinecké a pohraniční policie, avšak vzhledem k blízkosti slovenských hranic, byli v době sčítání nepřítomni (tzv. pendleři).
5. Dalšími původci jistých disproporcí dozajista byli majitelé bytů pronajímající své prostory nelegálně. Neochota těchto lidí k otevřené účasti na Sčítání vycházela z obav z postihů za daňové úniky a za neoprávněné nakládání s obecním a státním majetkem. Zkreslení údajů lze rovněž předpokládat u sčítání prováděného v ubytovnách.

3.2. Státní občanství sečtených cizinců

Pořadí sečtených cizinců podle státního občanství bylo obdobné jako pořadí u cizinců evidovaných Cizineckou a pohraniční policií ČR (tzn. cizinců s trvalým pobytem a vízem nad 90 dnů). Nejvíce bylo sečteno cizinců se státním občanstvím Slovenska (24 201 osob), kteří tvořili 19% všech sečtených cizinců. Následovalo státní občanství Ukrajiny (20 628 osob), které představovalo 16% všech sečtených cizinců, dále státní občanství Vietnamu (18 210 osob, 14%), Polsko (13 350 osob, 10%) a Rusko (7 696 osob, 6%). Do prvních sedmi pozic je stále ještě pořadí neměnné, následuje tedy státní občanství Německa (3 438 osob, 3%) a Bulharska (3 281 osob, 3%). Pořadí sečtených cizinců pokračuje občany Spojených států (2 517 osob, 2%) a občany Jugoslávie (2 252 osob, 2%; pozn. od roku 2003 Srbsko a Černá Hora). Z prvních deseti státních občanství evidovaných cizinců pak v rámci sečtených cizinců vypadli občané Číny, naopak občané Rumunska (1 852, 1,5%) se posunuli před občany Běloruska až na desátou pozici v pořadí četností. Podhodnocení počtů sečtených cizinců jednotlivých státních občanství znázorňuje tabulka 1.

Tabulka 1: Srovnání počtu cizinců sečtených v rámci SLDB 2001 a počtu cizinců evidovaných k 31.12.2000 Cizineckou a pohraniční policií ČR (Pramen: SLDB 2001, ŘS CPP)

Pořadí	Státní občanství	počty sečtených cizinců (SLDB 2001)	% ze všech sečtených cizinců	počty cizinců evidovaných CPP (31.12.2000)	% ze všech evidovaných cizinců	% podíl sečtených cizinců z cizinců evidovaných
	celkem	127 212	100,0%	200 951	100,0%	63%
1	SR	24 201	19,0%	44 265	22,0%	55%
2	Ukrajina	20 628	16,2%	50 212	25,0%	41%
3	Vietnam	18 210	14,3%	23 556	11,7%	77%
4	Polsko	13 350	10,5%	17 050	8,5%	78%
5	Rusko	7 696	6,0%	12 964	6,5%	59%
6	Německo	3 438	2,7%	4 968	2,5%	69%
7	Bulharsko	3 281	2,6%	4 018	2,0%	82%
8	USA	2 517	2,0%	3 238	1,6%	78%
9	Jugoslávie	2 252	1,8%	3 680	1,8%	61%
10	Rumunsko	1 852	1,5%	2 390	1,2%	77%
	Čína	1 482	1,2%	3 551	1,8%	42%
	Bělorusko	1 401	1,1%	2 633	1,3%	53%
	ostatní	26 904	21,1%	28 426	14,1%	95%

Pozn.: Tabulka je seřazena dle počtu sečtených cizinců. Prvních deset státních občanství je pak doplněno o vybraná státní občanství, k nimž se text vztahuje.

Z tabulky je patrné, že právě hodnoty sečtených cizinců dvou nejčastějších státních občanství jsou velmi podhodnocené. Při srovnání počtů těchto osob evidovaných k 31. 12. 2000 a výsledků ve Sčítání, bylo zjištěno, že sečteno bylo orientačně 55% evidovaných občanů Slovenska a jen 41% občanů Ukrajiny. (Dále je třeba připomenout, že rovněž počty evidovaných cizinců jsou podhodnoceny, uvažíme-li reálný stav.) Podíly zbývajících státních občanství do desátého místa jsou již o něco vyšší. Nejvíce bylo sečteno občanů Bulharska, Polska, Spojených států, Vietnamu a Rumunska (v porovnání s evidovanými cizinci), podíl se vždy pohyboval okolo 80%. Na hranici okolo 70% se pak nacházeli občané Německa, na 60% hranici pak občané Jugoslávie a Ruska. Podíváme-li se na státní občanství Číny, o němž byla řeč v předchozím odstavci, nacházíme zde rovněž velmi nízké procento sečtených, konkrétně 42%.

Je zřejmé, že nyní se nad těmito údaji vznáší otázka, jaká je smysluplnost následujících stránek zveřejňujících výsledky Sčítání pro tak malé procento sečtených cizinců. Jak již jsme smířeni, sečteno bylo v průměru přibližně 60% evidovaných cizinců. Tyto osoby vyplněním sčítacího listu otevřeně potvrdily svou přítomnost na území České republiky. Lze tedy předpokládat, že tito lidé se, ať již v jakékoli podobě, začleňují do života společnosti a nemají takovou potřebu zastírat, případně zkrášlovat informace, které do jednotlivých sčítacích listů uvedli. Pakliže přijmeme tento předpoklad, získáme prostřednictvím Sčítání lidu, domů a bytů údaje, jež nám dávají možnost se alespoň přiblížit struktuře vzdělanostní, náboženské, národnostní či struktuře podle rodinného stavu, tedy rozšířit množství informací, jež jsou o cizincích k dispozici pouze na základě evidence Cizinecké a pohraniční policie a ostatních administrativních zdrojů dat.

3.3. Státní občanství a typ pobytu sečtených cizinců

Jaké jsou tedy základní charakteristiky sečtených cizinců?

Oproti klasickým tabulkám evidovaných cizinců zde byly zaznamenány vyšší podíly osob s trvalým pobytem (trvalý pobyt uvedlo 45% všech sečtených cizinců). Vzhledem k přibližně 12 bodovému rozdílu oproti evidovaným cizincům byly zjištěny značně vyšší poměry rovněž u jednotlivých státních občanství. U šesti z deseti nejčastějších státních občanství byly zaznamenány podíly trvalých pobytů pohybující se na hranici, či překračující 50% všech sečtených osob toho kterého státního občanství. Nejvyšší podíl trvalých pobytů byl zjištěn u státního občanství Polska (74% osob), dále následovalo státní občanství Rumunska (66% trvalých pobytů) a státní občanství Německa (57%). Nejnižší podíly trvalých pobytů se pohybovaly okolo 30% a byly zaznamenány u státního občanství Spojených států (30%), Vietnamu (30%), Ukrajiny (31%) a Ruska (32%). Překvapivě velmi nízký podíl trvalých pobytů u občanů Vietnamu (v porovnání s evidovanými cizinci) je dán tím, že bylo sečteno v poměru více těchto osob s vízem nad 90 dnů než osob s trvalým pobytem (opět v porovnání s evidencí bylo sečteno 66% osob s trvalým pobytem, na rozdíl od 83% osob s vízem nad 90 dnů).

Nejvyšší podíl ze sečtených cizinců s trvalým pobytem dosáhli občané Slovenska (20% všech sečtených cizinců), 17% tvořili občané Polska a 11% občané Ukrajiny. Co se týče osob s vízem nad 90 dnů, nejvíce cizinců bylo sečteno se státním občanstvím Ukrajiny (21%), dále následovalo státní občanství Vietnamu a státní občanství Slovenska (shodně 18%). (Podrobnější údaje viz. tab. 2)

**Tabulka 2: Sečtení cizinci podle typu pobytu a státního občanství
(Pramen: SLDB 2001)**

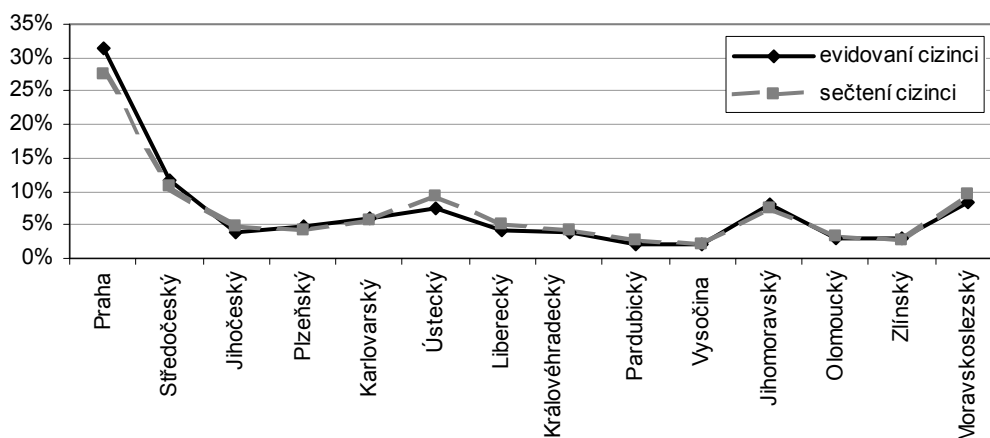
státní občanství	celkem	% trvalého pobytu	trvalý pobyt		vízum nad 90 dnů	
			sečtení cizinci	%	sečtení cizinci	%
celkem	127 212	45%	57 558	100%	69 654	100%
Slovensko	24 201	49%	11 748	20%	12 453	18%
Ukrajina	20 628	31%	6 309	11%	14 319	21%
Vietnam	18 210	30%	5 449	9%	12 761	18%
Polsko	13 350	74%	9 872	17%	3 478	5%
Rusko	7 696	32%	2 485	4%	5 211	7%
Německo	3 438	57%	1 953	3%	1 485	2%
Bulharsko	3 281	53%	1 735	3%	1 546	2%
USA	2 517	30%	751	1%	1 766	3%
Jugoslávie	2 252	48%	1 073	2%	1 179	2%
Rumunsko	1 852	66%	1 215	2%	637	1%
ostatní	29 787	50%	14 968	26%	14 819	21%

3.4. Místo pobytu sečtených cizinců

Rozložení sečtených cizinců na mapě České republiky se nijak významně nelišilo od usídlení cizinců evidovaných. Nejvíce cizinců bylo sečteno v Praze (28%; 35 073 osob), dále v kraji Středočeském (11%; 13 588 osob), Moravskoslezském (10%; 12 286 osob) a Ústeckém (9%; 11 811 osob). Mezi kraje s nejnižším podílem sečtených cizinců patřily shodně kraj Olomoucký (3%), Pardubický (3%) a Zlínský (3%); nejméně cizinců bylo sečteno v kraji Vysočina (2% všech sečtených cizinců, tj. 2 816 osob).

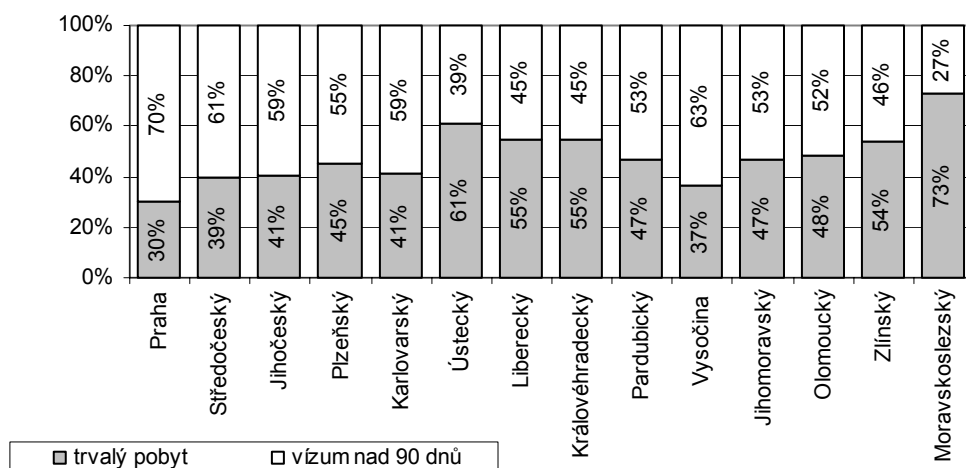
Rozložení sečtených a evidovaných cizinců v krajích ČR je k dispozici v grafu 19. Z průběhu obou křivek je patrné, že rozdíly mezi distribucí počtů cizinců obou skupin byly minimální. Nejvyšší odchylka byla zjištěna v Praze, kde bylo více cizinců evidováno než sečteno (a to přibližně o 4 procentní body). Naopak o něco více (o 2 procentní body) bylo cizinců sečteno než evidováno v kraji Ústeckém. Ostatní kraje zaznamenaly odchylku maximálně 1 procentního bodu, a to ať již ve prospěch cizinců sečtených či evidovaných.

Graf 18: Srovnání podílů evidovaných a sečtených cizinců podle místa pobytu (Pramen: ŘS CPP, SLDB)

Nejvyšší podíl osob s trvalým pobytem byl nalezen v kraji Moravskoslezském, kde tento typ pobytu deklarovalo 73% všech sečtených cizinců. Více než 50% cizinců s trvalým pobytem bylo rovněž sečteno v kraji Ústeckém (61%), dále v krajích Libereckém a Královéhradeckém (55%). 54% cizinců s trvalým pobytem bylo zjištěno v kraji Zlínském. Nejnižší podíly těchto osob byly sečteny v centru našeho území, v Praze (30% osob) a v kraji Středočeském (39%). Nízký podíl těchto osob byl zaznamenán v kraji s nejnižším počtem sečtených cizinců, na Vysočině (37%).

Graf 19: Poměr sečtených cizinců s trvalým pobytem a vízem nad 90 dnů v jednotlivých krajích České republiky (Pramen: SLDB 2001)

3.5. Sečtení cizinci podle místa pobytu a státního občanství

Obdobně jako v případě evidovaných cizinců byly na mapě České republiky nalezeny tři kraje, které se vyznačovaly velmi nízkým podílem cizinců deseti nejčastějších státních občanství. Podíl osob těchto státních občanství v žádném z těchto tří krajů nepřekročil hranici 5% - a to konkrétně v kraji Pardubickém, Olomouckém a kraji Vysočina.

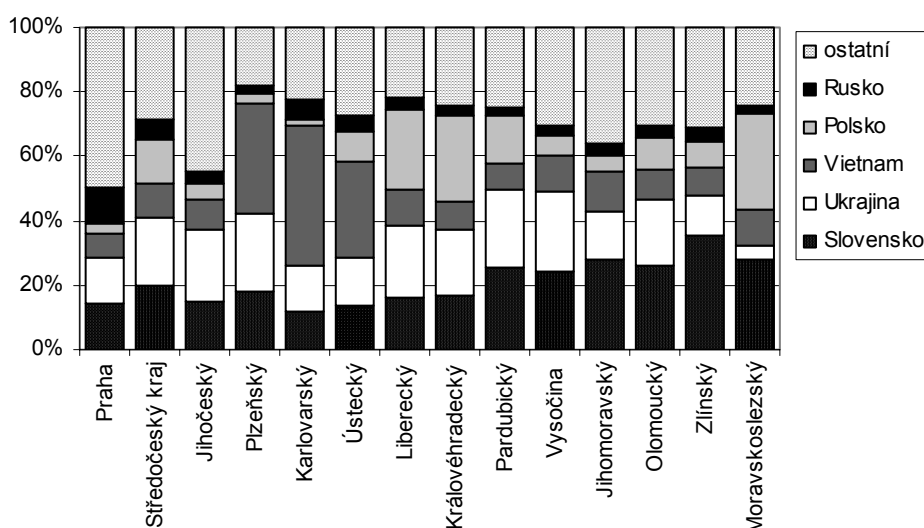
Krajem, v němž se koncentrovalo nejvyšší procento osob jednotlivých státních občanství, byla podle očekávání Praha, v níž bylo sečteno 66% všech občanů Spojených států, 57% občanů Jugoslávie (od roku 2003 Srbsko a Černá Hora) a rovněž více než 50% občanů Ruska (52%). Osoby zmíněných státních občanství se taktéž usazovaly v okolí Prahy, v kraji Středočeském. Sčítací listy zde odevzdalo 8% občanů Spojených států, 7% občanů bývalé Jugoslávie a 11% občanů Ruska (ti se rovněž vyskytovali v kraji Ústeckém a Karlovarském – dohromady 13% osob).

Zastoupení jednotlivých státních občanství v krajích České republiky opět kopírovalo státní hranice se zemí původu těchto osob. Nejvíce občanů Německa bylo sice sečteno v Praze (30%), avšak dalších 10% v kraji Ústeckém a po 8% v kraji Plzeňském a Karlovarském. Občané Polska se koncentrovali především ve třech oblastech, v kraji Moravskoslezském (28% všech občanů Polska), dále v severně umístěných lokalitách, v kraji Ústeckém (9%), Libereckém (12%) a Královéhradeckém (11%). Třetí oblastí byl střed republiky v podobě kraje Středočeského (14% všech občanů Polska) a Prahy (8%). Rovněž občané Slovenské republiky se nacházeli v Praze (21%) a v kraji Středočeském (11%), druhou oblastí byla pak východní část republiky, kraj Moravskoslezský (14%) a kraj Jihomoravský (11%). Poněkud nižší procento těchto osob než odpovídá počtům evidovaných cizinců bylo sečteno v kraji Zlínském (pouhých 5%).

Nyní pár slov ke zbývajícím státním občanstvím osob nesousedících států. Občané Ukrajiny se nacházeli obdobně jako v případě Ruska v Praze (24%), Středočeském kraji (14%) a v kraji Ústeckém (9%). Ve stejných krajích byly nalezeny rovněž nejvyšší podíly občanů Bulharska (Praha, 30%; Středočeský kraj, 11%; Ústecký kraj, 11%), s tím rozdílem, že dalších 11% těchto osob bylo sečteno v Moravskoslezském kraji.

Z deseti nejčastějších státních občanství zbývají poslední dvě, jež se vyznačovala rozmanitějším rozložením na mapě republiky. Sečtení občané Vietnamu byli nalezeni jednak ve středu našeho území – v Praze (15%) a v kraji Středočeském (8%); dále na západě Čech – v kraji Plzeňském (10%), Karlovarském (17%) a v kraji Ústeckém (19%). Třetí oblastí koncentrace byly dva moravské kraje, Moravskoslezský (8%) a Jihomoravský (7%). Občané Rumunska byli nejvíce usídleni opět na západě území – v kraji Plzeňském (20%), Karlovarském (14%) a Ústeckém (14%). Vyšší zastoupení nacházíme rovněž v kraji Jihočeském (9%), v Praze (10%) a v jednom z moravských krajů, Jihomoravském (8%). Procentuální rozložení 5 nejčastějších státních občanství v krajích ČR zobrazuje graf 20.

Graf 20: Rozložení 5 nejčastějších státních občanství v krajích ČR
(Pramen: SLDB 2001)

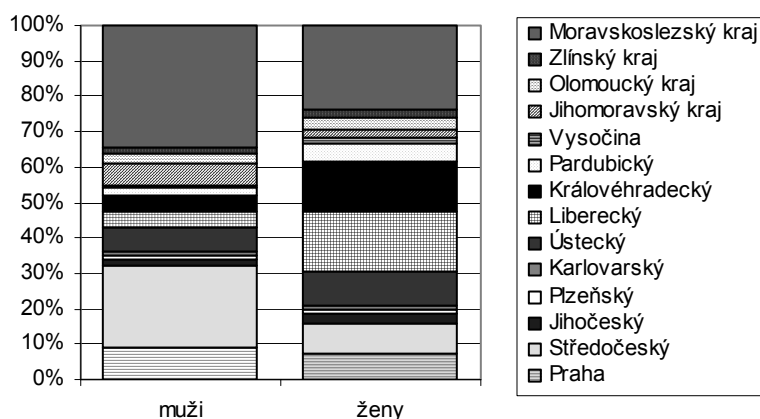

Zbývá jen dodat, že osoby výše uvedených, tj. deseti nejčastějších státních občanství představovaly 77% všech sečtených cizinců. Zároveň více než 80% osob s trvalým pobytem (82%) uvedlo, že ve stejné obci mělo trvalý pobyt taktéž před rokem, pouze 5% z nich bylo zařazeno mezi přistěhovalé, resp. místo jejich trvalého pobytu se o rok dříve nacházelo v jiném státě. 3% osob uvedla, že během posledního roku změnila své místo pobytu, ať již v rámci okresu, kraje či oblasti. Při odhalování rozdílů mezi usazováním mužů a žen bylo zjištěno, že rozložení osob obou pohlaví na mapě České republiky bylo s mírnými odchylkami analogické, avšak s jednou výjimkou, kterou představovali občané Polska. (viz. graf 21)

Jak již bylo řečeno v rámci analýzy účelů pobytu evidovaných osob jednotlivých státních občanství, občanky Polska k nám přicházejí s odlišnými motivy, totiž ponejvíce za účelem sloučení rodiny, oproti tomu občané Polska (muži) volili jako účel pobytu nejčastěji zaměstnání. Rozdílná motivace si žádá rovněž odlišnou volbu lokalit, a tak zatímco se více než 30% mužů usadilo v Praze, případně v kraji Středočeském, obdobně učinilo pouze 16% sečtených žen. Nejvíce žen bylo oproti tomu sečteno v příhraničních oblastech, totiž v kraji Libereckém (17% občanek Polska),

Královéhradeckém (15%) a Ústeckém (10%). V těchto třech oblastech bylo tedy sečteno více než 40% žen v porovnání s 16% mužů. Osoby obou pohlaví se taktéž usídlovaly v Moravskoslezském kraji, sčítací list zde odevzdalo 24% žen a o 10 procentních bodů více, 34% mužů.

Graf 21: Osoby s polským státním občanstvím dle pohlaví a kraje (Pramen: SLDB 2001)

3.6. Věková struktura sečtených cizinců

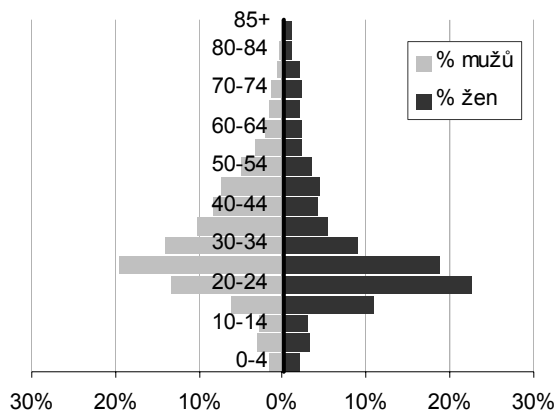
Jak je pro věkové složení cizinců typické, 85% osob se nacházelo v produktivním věku (15-64); pro srovnání v populaci ČR se ve stejné věkové skupině nacházelo o téměř 20 procentních bodů méně, konkrétně 68% osob. Mezi cizinci byly v průměru nejčastěji zastoupeny věkové skupiny mezi 25-39 lety. Nejvyššího podílu osob v tomto věkovém rozmezí dosáhli občané Vietnamu vyznačující se taktéž velmi nízkým podílem osob starších 55 let (pouze 1% mužů a 2% žen spadala za tuto věkovou hranici). Mezi 25-39 lety se nacházelo 54% mužů a 50% žen (občanů Vietnamu). Padesátiprocentní hranici se taktéž přiblížili občané Ukrajiny, ve zmíněném věkovém rozhraní bylo sečteno 48% mužů a obdobně 47% žen. Vyšší podíly byly zjištěny ještě u občanů Jugoslávie (39% mužů a 36% žen) a u mužů, občanů Slovenska (44% mužů a 33% žen). Občané Bulharska, Rumunska a Ruska (jak muži tak ženy) se nacházeli v rozmezí 25-39 let přibližně z jedné třetiny, obdobně pak občané Spojených států, u nichž však ženy byly o něco mladší (16% žen zastupovalo věkovou skupinu 20-25 let).

Nyní ke zbývajícím dvěma (z deseti nejčastějších) státním občanstvím, tj. občanům Polska a Německa. U občanů Polska, mužů odlišnosti zaznamenány nebyly, avšak obdobně jako v případě evidovaných cizinců se specifická věková struktura týká žen. Přes 60% občanek Polska zastupovalo starší střední věk 40-54 let, z toho 33% jen věkovou pětiletku 45-49 let. U občanů Německa došlo k posunu modálního věku do vyšších let u obou pohlaví, mezi 40-59 lety se nacházelo 43% mužů a 36% žen.

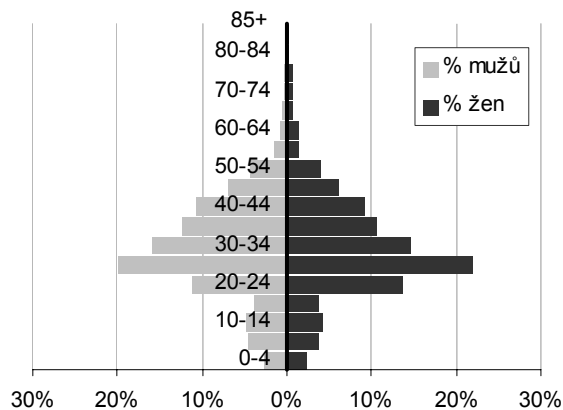
Znatelně vyšší podíly v dětských složkách jednotlivých státních občanství (oproti podílům dětských složek u cizinců evidovaných) potvrzují, že sečtení byli především cizinci zakládající zde rodiny (což souvisí i s faktem, že sečteno bylo velké procento cizinců s trvalým pobytem). Nejvyšší podíl dětí (do 15 let věku) byl již tradičně zaznamenán u občanů Vietnamu (19%), ale taktéž u občanů Rumunska (19%) a Ruska (18%). O něco nižší podíl než je podíl dětské složky v populaci ČR (16%) byl zjištěn u občanů Spojených států a bývalé Jugoslávie (14%), 11% tvořily děti u občanů Ukrajiny. U zbývajících státních občanství podíly dětské složky nepřekračovaly 10% (občané Německa 9%, občané Slovenska 8% a občané Bulharska 7%). Nejnižší procento dětí (mezi 10 nejčastějšími státními občanstvími) bylo zaznamenáno u občanů Polska (3%).

Nejvyšší podíl osob starších 65 let byl zaznamenán u občanů Bulharska (22%), vyšší podíly byly zjištěny také u občanů Německa (12%) a Spojených států (11%), což souvisí s historickým vývojem republiky. Nejnižší podíly těchto osob byly zaznamenány, jak již bylo předesláno, u občanů Vietnamu, u nichž podíl osob starších 65 let nedosáhl ani 1%. Pouhá 2% těchto osob byla sečtena u občanů Ukrajiny. Vzhledem ke skutečnosti, že k migracím dochází především ve středním věku, pokud nejde o „návraty do vlasti“, případně o slučování s rodinou, která na našem území již pobývá, nízká procenta osob věku staršího 65 let nejsou nijak zvlášť překvapující. U zbylých z deseti nejčastějších státních občanství se pak podíly těchto osob pohybovaly mezi 5-8%. (viz. grafy 22-30; procentuální podíly žen jsou zde počítány z celkového počtu žen-cizinek příslušného státního občanství, obdobně podíly mužů vycházejí z celkového počtu mužů-cizinců daného občanství.)

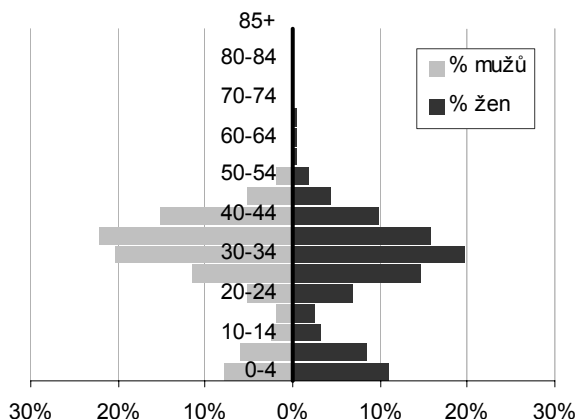
Graf 22: Občané Slovenska:
věková struktura (Pramen: SLDB 2001)

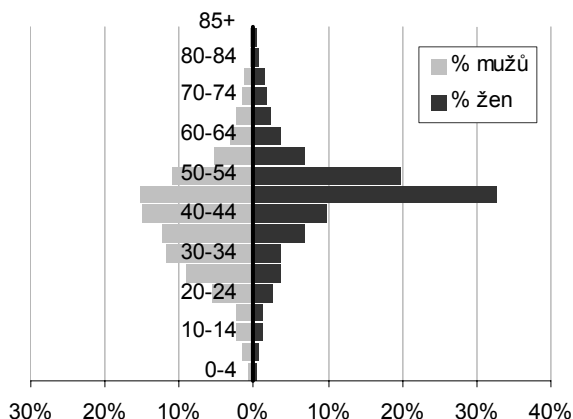
Graf 23: Občané Ukrajiny:
věková struktura (Pramen: SLDB 2001)

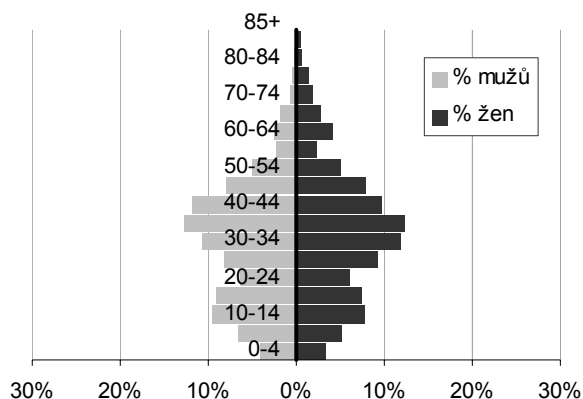
Graf 24: Občané Vietnamu:
věková struktura (Pramen: SLDB 2001)

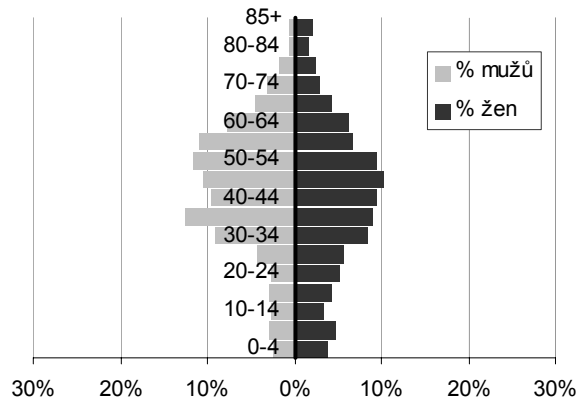
Graf 25: Občané Polska:
věková struktura (Pramen: SLDB 2001)

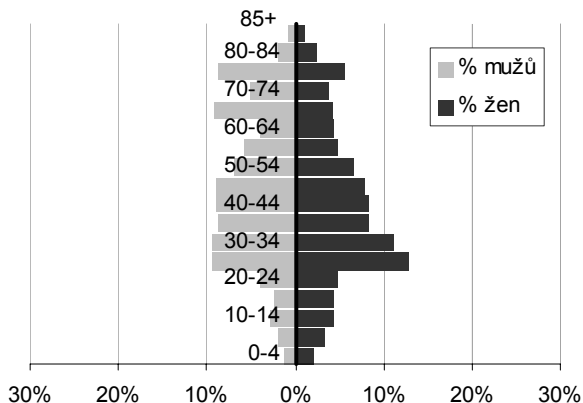
Graf 26: Občané Ruska:
věková struktura (Pramen: SLDB 2001)

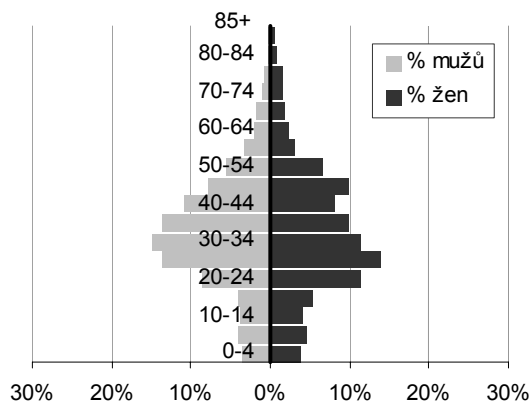
Graf 27: Občané Německa:
věková struktura (Pramen: SLDB 2001)

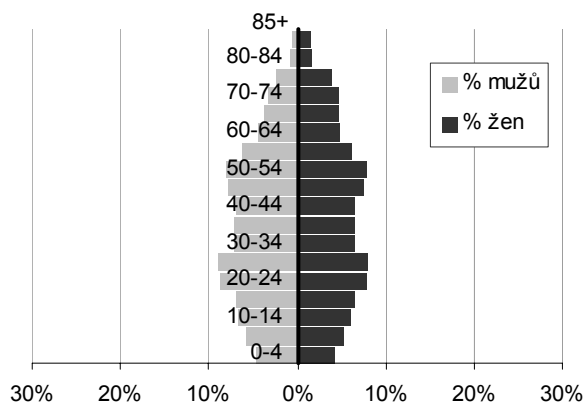
Graf 28: Občané Bulharska:
věková struktura (Pramen: SLDB 2001)

Graf 29: Cizinci celkem:
věková struktura (Pramen: SLDB 2001)

Graf 30: Populace ČR:
věková struktura (Pramen: SLDB 2001)

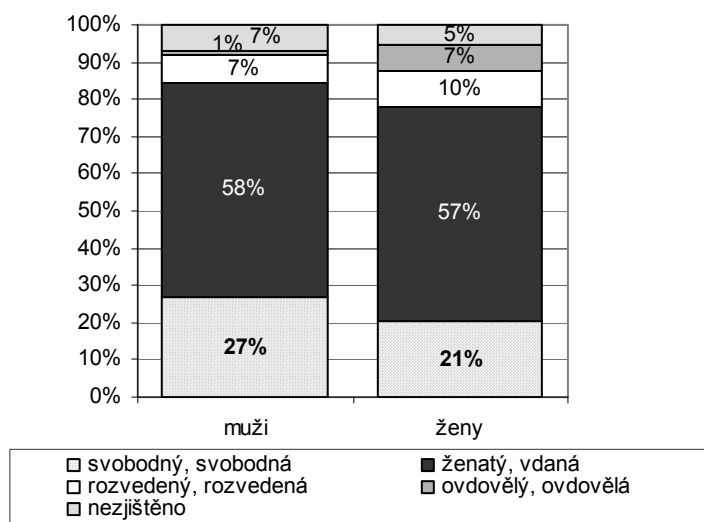
3.7. Rodinný stav sečtených cizinců

Celou polovinu sečtených cizinců tvořili ženatí, resp. vdané. 50% představovali ženatí rovněž mezi všemi muži, cizinci, dalších 36% mužů bylo svobodných. Mezi rozvedené se zařadilo 6% mužů, mezi ovdovělé 1%. Obdobně 50% žen bylo ve svazku manželském, 32% žen uvedlo jako svůj rodinný stav „svobodná“, 8% bylo rozvedených. 6% sečtených cizinek bylo ovdovělých.

Podíl osob mladších 18 let činil mezi cizinci 14% všech osob (17 521 osob). Mezi nimi se nacházely pouze 3 osoby, které uvedly jiný rodinný stav než „svobodný“. Mezi cizinci staršími 18 let (včetně) pak bylo 27% svobodných mužů a o něco méně, 21% svobodných žen. Podíly ženatých, resp. vdaných byly v podstatě stejné, činily téměř 60% těchto osob (58% ženatých, 57% vdaných). Mezi rozvedenými byly častěji ženy (10% žen, 7% mužů), obdobně jako ve skupině ovdovělých (7% žen, 1% mužů).

Pro srovnání v populaci ČR bylo při sčítání zjištěno 48% ženatých mužů a 45% vdaných žen (bez omezení věku). O něco vyšší než tomu bylo ve skupině cizinců byl podíl svobodných mužů (42%), počet svobodných žen byl obdobný jako v případě cizinek (33%). Rovněž poměry mezi rozvedenými byly velmi blízké (7% rozvedených mužů, 9% rozvedených žen). Významný rozdíl byl zjištěn mezi ovdovělými ženami, jichž bylo v populaci ČR sečteno 13%, ve skupině cizinců „pouze“ 6% (ovdovělých mužů bylo v populaci ČR sečteno 1%).

Graf 31: Cizinci nad 18 let podle rodinného stavu a pohlaví (Pramen: SLDB 2001)

3.8. Národnost sečtených cizinců

Pojem „národnost“ se od pojmu „státní občanství“ liší vágností svého vymezení, a tedy i odlišnou, nižší vypovídací hodnotou. Národnost je deklaratorním pojmem, který vychází z aktuálního pocitu dotyčné osoby, zároveň pojmem nestabilním v čase (čistě teoreticky se dnes mohou cítit být Polákem, zítra Čechem).

Nejvíce osob, 16% cizinců se přihlásilo ke slovenské národnosti (nehledě na kombinace jiné a slovenské národnosti), 13% k ukrajinské a 13% vietnamské národnosti. Pořadí nejčteněji deklarovaných národností pokračovalo: 10% polská, 7% ruská národnost, pouhá 2% osob se přihlásila k německé, a stejně tak k bulharské národnosti. K české, moravské či slezské národnosti (případně k některé z těchto národností v kombinaci s jinou) se přihlásilo přibližně 6% cizinců. K romské národnosti (včetně možných kombinací) pak pouze 0,2% cizinců.

Nyní ke vztahu národnosti a státního občanství. Nejvíce zastoupenou byla slovenská národnost, kterou zvolilo 81% občanů Slovenska. Mezi dalšími čteněji volenými národnostmi u občanů Slovenska byla národnost maďarská (4%) a taktéž národnost česká, moravská či slezská (případně některá v kombinaci s nimi), k nimž se přihlásilo 10% občanů Slovenska. Občané Ukrajiny volili nejčastěji ukrajinskou národnost (78% těchto osob), ze 7% národnost ruskou; 4% představovali lidé, kteří se přihlásili k národnosti české, moravské či slezské. Občané Vietnamu se téměř výhradně hlásili k vietnamské národnosti (91%), ostatní národnosti byly zastoupeny jen minimálně. Občané Polska se pak hlásili z 93% k národnosti polské, ze 4% k české, slezské či moravské. 82% občanů Ruska volilo ruskou národnost, 3% komplex české, moravské, případně slezské.

Z následujících pěti čteněji zastoupených státních občanství vyhraněnější volbu národnosti nalezneme pouze u občanů Bulharska. 90% z nich volilo národnost bulharskou, některou z české, moravské či slezské národnosti pak 2%. U občanů Německa a Spojených států je volba národnosti pravděpodobně do značné míry ovlivněna množstvím osob, jež se z těchto dvou států navracely po roce 1989 zpět do vlasti. K české, moravské, či slezské národnosti se přihlásilo 17% občanů Spojených států a stejně tak i občanů Německa. U posledně jmenovaných pak německou národnost zvolilo 74% osob; 64% občanů Spojených států se zařadilo k volbě „jiné“ (varianta „americká národnost“ se nekódovala), u 17% z nich národnost zjištěna nebyla. U zbývajících z deseti nejčastěji zastoupených státních občanství byla paleta vybraných národností již o něco rozmanitější. Občané bývalé Jugoslávie se, celkem pochopitelně vzhledem k historickému vývoji, přihlásili k následujícím národnostem: srbská (50% osob), albánská (16%), chorvatská (2%). 2% z nich zvolila národnost českou, moravskou či slezskou. Občané Rumunska se k trojici národností (české, moravské a slezské) hlásili nejčastěji, z více než 40% (43%). 32% občanů Rumunska volilo národnost rumunskou, 21% slovenskou.

3.9. Mateřský jazyk sečtených cizinců

Ke kulturnímu zázemí cizinců odkazuje rovněž další položka uvedená ve sčítání, mateřský jazyk. Sčítací list každému nabídl pět různých jazyků: český, slovenský, polský, romský, německý a dále variantu „jiný“ a volný prostor pro vypsání textu.

Pětiprocentní hranici v počtu cizinců, kteří příslušný jazyk uvedli jako mateřský překročily pouze čtyři jazyky. Vysoké procento, 44% uvedlo, že jejich mateřský jazyk byl jiný než některá z nabízených možností, u 6% osob byla tato položka nevyplněna. Zbývá tedy pouze 50% cizinců, z nichž nejvíce jako svůj mateřský jazyk uvedlo slovenštinu (16%), 11% zvolilo jazyk ruský, 10% jazyk polský a 7% jazyk český.

Ke slovenštině se přihlašovali ponejvíce občané Slovenska, částečně také občané Rumunska, k ruštině občané Ruska, Ukrajiny, Kazachstánu a Běloruska. Polština byla výhradně volena osobami se státním občanstvím Polska.

Nejvyšší podíl mezi osobami, které uvedly jako svůj mateřský jazyk češtinu, tvořili pochopitelně, vzhledem ke společné historii, občané Slovenska, následovali občané Rumunska, Polska, Německa, Ukrajiny, občané Spojených států a Rakouska.

Na základě poskytovaných údajů (a nejen z nich) je zřejmé, že sečtení cizinci se zřetelně rozlišují ve dvě skupiny osob. První skupinu tvoří osoby, jež se po roce 1989 postupně navracely zpět do své původní vlasti (samy či s rodinami). Mezi těmito nalezneme vyšší podíly osob s češtinou jako

mateřštinou, jedná se především o občany Rakouska, Německa a Spojených států. Druhou skupinu představují lidé, kteří do České republiky přicházejí prvotně až po otevření hranic, a to jednak ze sociálních a ekonomických důvodů (např. občané Ukrajiny a Vietnamu), případně osoby, které v minulosti žily v příhraničních oblastech a propustnost hranic jim rozšířila možnosti realizace (občané Polska). Podíly osob, které češtinu měly jako jazyk mateřský je pro posledně jmenovaná státní občanství výrazně nižší, nejnižší z nich u občanů Polska, dále u občanů Ukrajiny a Vietnamu.

Původ a motivace cizinců dokresluje rovněž fakt, že téměř ¾ z nich (72%) se narodilo v jiném státě než České republice, 13% v obci trvalého pobytu, 3% v jiném okrese, kraji, případně oblasti, avšak v rámci České republiky. U 12% z nich bylo místo narození nezjištěno.

3.10. Náboženské vyznání sečtených cizinců

Téměř 40% cizinců bylo bez vyznání, z nich nejvyšší procento představovali občané Vietnamu (26%), dále pak občané Slovenska (17%), Ukrajiny (14%), Ruska (7%) a Polska (5%). Z věřících cizinců se nejvyšší procento přihlásilo k církvi římskokatolické (21%), zde nejvyššího podílu dosáhli občané Slovenska (37%) a občané Polska (33%). 8% cizinců uvedlo pravoslavnou církev, přičemž téměř polovinu z nich tvořili občané Ukrajiny (49%), dalších 19% občané Ruska, 7% občané Bulharska. K v poslední době hojně zmiňovanému islámu se přihlásila pouze 2% cizinců (nejvyšší podíl představovali občané Bosny a Hercegoviny, občané Ruska a občané Jugoslávie). K církvi řeckokatolické, obdobně jako k buddhismu se přihlásilo pouze 1% cizinců, k ostatním typům náboženského vyznání ještě méně. Nutno dodat, že u 19% cizinců položka náboženské vyznání nebyla vyplněna vůbec.

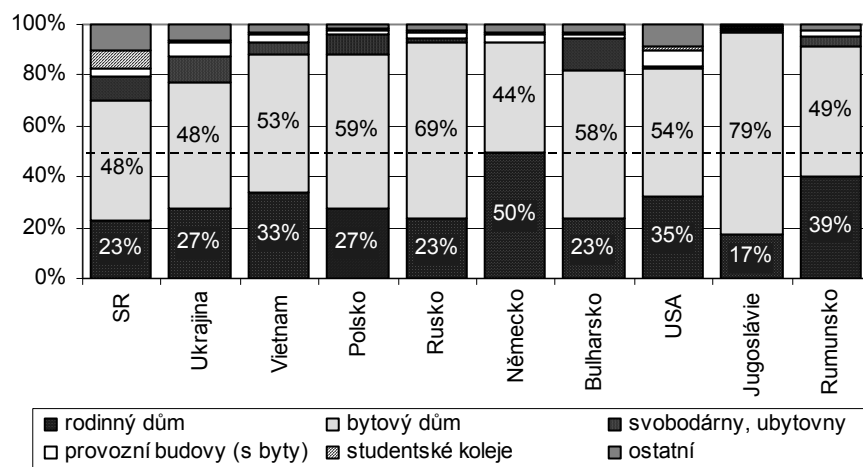
3.11. Způsob bydlení sečtených cizinců

Více než polovina sečtených cizinců obývala bytový dům (55%), dalších téměř 30% (28%) dům rodinný. Daleko méně, 6% těchto osob bydlelo na ubytovnách, svobodárnách, případně jiných společných budovách. 3% osob osídlovala provozní budovy (s byty) a pouhá 2% osob, respektive studentů bydlela na kolejích.

Rodinný dům obývalo 50% občanů Německa, 39% občanů Rumunska, 35% občanů Spojených států a přibližně třetina občanů Vietnamu (33%). Nejmenší podíl osob ubytovaných v rodinném domě (v rámci jednotlivých státních občanství) byl zaznamenán u občanů Jugoslávie (pouhých 17% osob tohoto státního občanství). Rodinné domy obývala taktéž přibližně čtvrtina občanů Slovenska, Bulharska a Ruska (shodně 23%) a také občanů Polska a Ukrajiny (obě 27%).

Bytový dům osídlila přinejmenším téměř polovina osob u všech deseti nejčastějších státních občanství s výjimkou občanů Německa, kde tento podíl činil 44% (Tato hodnota však spíše kompenzovala nadstandardní usídlování těchto osob v rodinných domech). Bytové domy pak obývalo téměř 80% sečtených občanů Jugoslávie, také 70% občanů Ruska a 60% občanů Polska a Bulharska. Hodnoty zbývajících státních občanství se pohybovaly okolo 50%. Nejvyšší podíly osob žijících ve svobodárnách, ubytovnách nalezneme u osob se státním občanstvím Bulharska (12%), Slovenska (10%), Ukrajiny (10%) a Polska (8%). Osoby ostatních státních občanství tento způsob ubytování volily jen minimálně. V provozních budovách (s byty) pak bylo sečteno 7% občanů Spojených států a 6% občanů Ukrajiny. Studentské koleje významněji osídlili pouze občané Slovenska, sečteno jich zde bylo 8% (hodnoty ostatních státních občanství nepřekračovaly 2%, což je pochopitelné vzhledem k počtu studujících osob jiného než slovenského státního občanství). (Pozn. vždy se jedná o podíly za jednotlivá státní občanství, základem není tedy součet všech cizinců žijících v příslušném způsobem, nýbrž součet všech cizinců toho kterého státního občanství.)

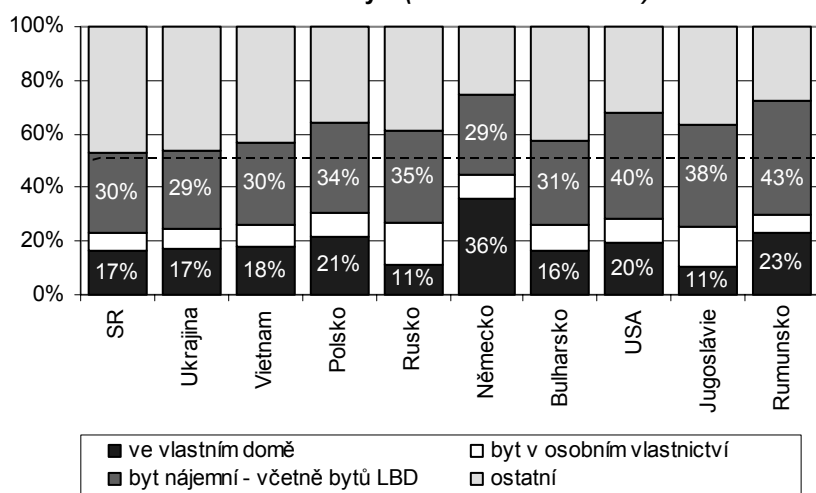
Graf 32: 10 nejčastějších státních občanství podle druhu obydli
(Pramen: SLDB 2001)

Více než čtvrtina sečtených cizinců uvedla, že žije ve vlastním domě, případně měla byt v osobním vlastnictví. 33% pak obývalo byt nájemní (včetně bytů bývalých lidových bytových družstev (v grafu pod zkratkou LBD)). Dalších 13% osob žilo v bytě člena stavebního bytového družstva a zbylých 12% v ostatních právních formách užívání bytu.

Nejvyšší podíly u první varianty, totiž domu, případně bytu v osobním vlastnictví byly nalezeny u občanů Německa; k těmto formám bydlení se přihlásilo 45% těchto občanů. Hodnoty ostatních státních občanství se blížily 30% osob toho kterého státního občanství. Nejmenší podíl byl zjištěn u občanů Slovenska, z nichž byt, případně dům v osobním vlastnictví uvedlo pouze 23% osob. K nájemnímu bydlení se přihlásilo přibližně 40% občanů Rumunska, rovněž 40% občanů Jugoslávie a stejně tak občanů Spojených států. Rozpětí podílů osob s tímto právním důvodem užívání bytu nebylo tak široké, k nájemnímu bytu se přihlásilo 35% občanů Polska a Ruska; podíly u zbývajících pěti státních občanství se pohybovaly okolo 30%.

Graf 33: 10 nejčastějších státních občanství podle právního důvodu užívání bytu (Pramen: SLDB 2001)

Po rozlišení cizinců na s trvalým pobytem a osoby s vízem nad 90 dnů, bylo zjištěno, že rozložení těchto osob mezi jednotlivé důvody právního užívání bytu bylo velmi obdobné. U významněji zastoupených kategorií bylo pouze u osob s trvalým pobytem sečteno přibližně o 5 procentních bodů více osob žijících ve vlastním domě a o necelých 5 procentních bodů méně osob obývajících nájemní byty.

Větší rozdíly byly objeveny při analyzování druhu obydlení osob s různým typem pobytu. Osoby s trvalým pobytem žily v poměru o 20 procentních bodů více v bytových domech (celkem 65% osob) a přibližně o 5 procentních bodů více v domech rodinných (31%). U osob s vízem nad 90 dnů byly zjištěny vyšší poměry osob nacházejících se v odlišných typech obydlení, kupříkladu na ubytovnách, kde se usídlilo 10% osob s vízem nad 90 dnů (a pouze 1% osob s trvalým pobytem), dále v provozních budovách (4%), studentských kolejích (4%) atp.